

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/93237>

Please be advised that this information was generated on 2018-07-08 and may be subject to change.

Nederlands Juristenblad, Naschrift

Nederlands Juristenblad (portal), NJB 2011/1708, Naschrift

Nederlands Juristenblad, Naschrift

Vindplaats: NJB 2011/1708

Bijgewerkt tot: 30-09-2011

Auteur: Joost Sillen (UHD staats- en bestuursrecht Radboud Universiteit)

Naschrift

Hans Engels en ik verschillen van mening over de vraag hoe rechtsvinding in het staatsrecht het best kan verlopen. Ons verschil van inzicht spitst zich toe op de wijze waarop de Grondwet hoort te worden uitgelegd. Ik vind dat de tekst en de bedoeling van de grondwetgever daarbij leidend zouden moeten zijn. Pas als deze geen duidelijkheid verschaffen, horen andere interpretatiemethoden te worden benut (*NJB* 2011/1162). Engels vindt die interpretatiemethode te ‘eendimensionaal’. Volgens hem zou de Grondwet moeten worden uitgelegd aan de hand van rechtsstatelijke beginselen en politiek-bestuurlijke ontwikkelingen.

Mijn voorkeur gaat niet uit naar deze, door Engels geprefereerde, ‘meerdere dimensionale’ interpretatiemethode, omdat ik vrees dat de subjectieve voorkeuren van de uitlegger daarbij een te grote rol spelen. Redelijk denkende mensen kunnen immers van mening verschillen over de vraag wat die rechtstatelijke beginselen en politiek-bestuurlijke ontwikkelingen zijn, en vooral over wat zij in *concreto* betekenen. Zo meent Engels dat uit die beginselen en ontwikkelingen volgt dat artikel 51 Gw de Eerste Kamer niet verplicht het kabinet en zijn daden terughoudend te beoordelen. Ik maak mij echter sterk dat andere kundige juristen daaruit het tegenovergestelde afleiden (vgl. *NJB* 2011/1162). Tegelijkertijd kan van geen van beide opvattingen worden gezegd dat zij onjuist is: zij getuigen slechts van een verschillende visie op wat een goede staatsinrichting is. Engels’ interpretatiemethode doet zo juist wat hij beoogt te vermijden: het verkleinen van het verschil tussen grondwetsinterpretatie en ‘politieke duiding’.

Om diezelfde reden is ook de staatsrechtswetenschap naar mijn oordeel niet gebaat bij die meerdere dimensionale interpretatiewijze: de door Engels voorgestane methode verhindert een zinvolle, rationele discussie over de vraag welke uitleg van de Grondwet juist is. Volgens mij is het voeren van zo’n discussie over de betekenis van de Grondwet vaker mogelijk als mijn interpretatiemethode wordt toegepast. Ik beweer daarmee niet, zoals Engels suggereert, dat de bedoeling van de grondwetgever de uitkomst is van een rationeel proces. Wat ik stel is dat door die bedoeling te construeren aan de hand van parlementaire stukken, het voor anderen eenvoudiger is te bepalen of die bedoeling – en daarmee de betekenis van de Grondwet – correct is weergegeven.

Begrijp ik Engels goed, dan is zijn grootste bezwaar tegen ‘mijn’ rechtspositivistische interpretatiemethode dat zij – anders dan de zijne – leidt tot handhaving van de *status quo* in het staatsbestel. Engels ziet dat goed. Mijn interpretatiemethode is behoudend: in mijn visie leiden veranderde politieke of maatschappelijke opvattingen alleen immers nog niet tot een andere betekenis van de Grondwet. Anders dan Engels vind ik dat waardevol. Volgens mij hóórt een Grondwet behoudend te zijn. Zij hoort normatieve uitgangspunten vast te leggen voor komende generaties. Het is om die reden dat het wijzigen van de Grondwet niet eenvoudig is. Aan dat behoudende karakter wordt naar mijn oordeel te zeer afbreuk gedaan als gewijzigde opvattingen eenvoudig in de Grondwet kunnen worden ingelezen, zoals Engels voorstelt.

Tot slot betwist Engels mijn conclusie dat de vertrouwensregel niet geldt tussen kabinet en Eerste Kamer. Ik schreef dat de daarvoor noodzakelijke breed gedragen rechtsovertuiging in de Eerste Kamer ontbreekt. Volgens mij bestond die overtuiging niet tijdens de behandeling van de grondwetsherziening van 1983 en lijkt het erop dat zij bijna dertig jaar later – tijdens de kabinetsformatie van 2010 – evenmin bestaat. Dat laatste leidde ik af uit de zogenaamde Senatorenbrief, die de fractievoorzitters van een meerderheid in de Eerste Kamer schreven en waarin zij stellen dat over het bestaan van de vertrouwensregel in relatie tot de Eerste Kamer ‘discussie mogelijk is’. Engels – als senator medeondertekenaar van die brief – schrijft nu dat die passage ‘vooral een strategische betekenis’ had en wijst op een opmerking die hij enkele weken later in een Eerste Kamerdebat over de vertrouwensregel maakte (*Handelingen I* 2010/11, nr. 10, p. 33). Ik ben daardoor niet overtuigd. De wijze waarop Engels de bedoelde zinsnede in de Senatorenbrief duidt, bevestigt slechts mijn vermoeden dat in de Senaat de overtuiging ontbreekt dat de vertrouwensregel behoort tot het positieve recht. Immers, slechts van regels waarvan niet zeker is of zij gelden, kan het bestaan ‘strategisch’ in twijfel worden getrokken. In het artikel waarop Engels reageert, schreef ik echter ook dat het mogelijk is dat die rechtsovertuiging in de toekomst wel ontstaat. Voor de senator Engels lijkt daar een schone taak weggelegd.

Copyright © Kluwer 2012
Kluwer Online Research

Dit document is gegenereerd op 09-07-2012

Op dit document zijn de algemene leveringsvoorwaarden van Kluwer van toepassing.